

فساد دانشگاهی، نگاهی به عوامل مؤثر بر برون سپاری پایان نامه ها در بین دانشجویان مدیریت: پژوهشی به روش پدیدارشناسی

زینب مولوی^۱، محمد مراد رضایی^۲

چکیده

هدف: پژوهش حاضر به دنبال شناسایی عوامل مؤثر بر برون سپاری پایان نامه ها از دیدگاه فارغ التحصیلان است. **روش:** پژوهش به روش کیفی و با استراتژی پدیدارشناسی اجرا شده است. جامعه آماری کلیه فارغ التحصیلان رشته مدیریت می باشند، که حداکثر در یک سال گذشته دفاع کرده، و انجام پایان نامه را برون سپاری کرده بودند. به روش نمونه گیری هدفمند و با معیار اشباع نظری داده ها ۲۱ نفر انتخاب شدند و با ابزار مصاحبه نیمه ساختاریافته داده ها جمع آوری شده است. **یافته ها:** یافته های شامل ۵ مضمون فراگیر و ۲۲ مضمون سازمان دهنده به عنوان عوامل مؤثر بر برون سپاری پایان نامه ها است، که عبارتند از فقدان مهارت های پژوهشی (ضعف در تحلیل داده ها، ضعف در سازماندهی داده ها، ناتوانی در انتخاب موضوع، و ضعف در تدوین پروپوزال)؛ ویژگی های شخصیتی (تنبلی پژوهشی، تحلیل ورزی، اضطراب پژوهش، خوداتکایی پایین، و کمال گرایی منفی)؛ مزایای برون سپاری (آرامش روانی، صرفه جویی زمانی، و حفظ سایر فرصت ها)؛ عوامل موقعیتی - محیطی (مشوق های بیرونی، محدودیت زمانی، حمایت ناکافی اساتید، شرایط شغلی، شرایط خانوادگی، در دسترس بودن مراکز پایان نامه نویسی، و مدرک گرایی)؛ ارزش پایین پایان نامه (بی ارزشی کاربردی، بی ارزشی یادگیری، و بی ارزشی علمی). در نهایت، پیشنهادهایی برای از بین بردن این نوع از فساد دانشگاهی ارائه شده است.

واژگان کلیدی: فساد دانشگاهی، برون سپاری پایان نامه، تحصیلات تکمیلی.

◇ تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۱۵؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۲۰

۱. پردیس فارابی دانشگاه تهران. (نویسنده مسئول) ze_molavi@yahoo.com

۲. پردیس فارابی دانشگاه تهران.

مقدمه

برخی بر این باورند که دانشگاه‌ها دارای سه کارکرد اساسی شامل تربیت نیروی انسانی مورد نیاز جامعه از طریق آموزش، تولید علم از طریق پژوهش و ارائه خدمات مشاوره‌ای و تولیدی به جامعه بیرونی هستند (بارنت و ناپولی^۱، ۲۰۰۸). در چنین دانشگاه‌هایی مدیران و سیاستگذاران دانشگاهی می‌کوشند پروژه‌های تحقیقاتی را تشویق و حمایت کنند، تا بتوانند مدل‌هایی برای کارآمدتر شدن و اثربخش شدن دانشگاه‌ها ارائه دهند؛ از دیگر سو، متخصصان حوزه دانشگاهی نیز تلاش داشته‌اند که پژوهش‌های خود را بر این کارکردها متمرکز کنند. شایان‌ذکر است که اگرچه چنین کارکردهایی برای دانشگاه‌ها شناسایی و معرفی شده‌اند و بسیاری از دانشگاه‌های پیشرفته دنیا در پی اجرای بی‌کم و کاست آن کارکردها هستند، اما در برخی از دانشگاه‌های دنیا، ناکارآمدی‌ها و کژکارکردهای فراوانی دیده می‌شود. یکی از آن کژکارکردی‌ها، فساد دانشگاهی است که شامل هرگونه تخطی از قوانین آموزشی و هنجارهای علمی و اخلاقی حاکم بر محیط‌های آموزشی و سوءاستفاده از قدرت آموزشی و پژوهشی برای منافع شخصی، گروهی، منافع سیاسی و ... این کنشگران دانشگاهی می‌شود. فساد در لغت به هرگونه تخطی از نرم‌ها و هنجارهای اجتماعی، فراملی و سازمانی اطلاق می‌شود (اوسپیان^۲، ۲۰۰۹). فساد دانشگاهی^۳ یا فساد در آموزش عالی^۴ موضوعی بین‌المللی است و موضوعی جدید در آموزش عالی نیست (کافمن و لیدنر^۵، ۲۰۱۶؛ محمدبهای^۶، ۲۰۱۶، ۲۰۱۷؛ اوسپیان، ۲۰۰۸، ونت لند^۷، ۲۰۱۷). در ایران نیز با رشد کمی و گسترش دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در سال‌های اخیر مسئله فساد علمی جدی‌تر شده است (محمدیان شریف و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۱۰۹).

فساد دانشگاهی می‌تواند در قالب فساد مالی در آموزش عالی، پذیرش دانشجو، فروش پایان‌نامه، سوء رفتار شامل تحریف، جعل و سرقت ادبی (اسپیان، ۲۰۱۲؛ دنیسوا- اشمیت^۸ و همکاران، ۲۰۱۶؛ چن و مک‌فارلند^۹، ۲۰۱۵؛ نیچر^{۱۰}، ۲۰۰۹، ۲۰۱۶). به دلیل اینکه نوشتن پایان‌نامه نقشی اساسی در آموزش عالی ایفا می‌کند و می‌توان آن را به‌عنوان آزمون نهایی

-
1. Barnett & Napoli
  2. Ospian
  3. Academic corruption
  4. Corruption in higher education
  5. Chapman & Lindner
  6. Mohamedbhai
  7. van't Land
  8. Denisova- Schmidt
  9. Chen & Macfarlane
  10. Nature

برای دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری در نظر گرفت چراکه هم ابزاری است که به ارزیابی نهایی کار درسی منجر می‌گردد و هم فرایندی که به یادگیری بیشتر و عمیق‌تری منتهی می‌شود (هانسلی، ۲۰۰۷). همچنین، می‌تواند دشوارترین و دلسردکننده‌ترین کاری باشد که دانشجویان در سال آخر تحصیلشان انجام می‌دهند (ساکس^۱، ۲۰۰۶). درعین حال، عده‌ای عقیده دارند گذراندن این‌گونه دروس برای فارغ‌التحصیلانی ضرورت دارد که پس از فراغت از تحصیل به کارهای دانشگاهی و تحقیق می‌پردازند و برای سایر دانشجویان، گذراندن آموزش پژوهش در حد کاربرد کفایت می‌کند (لاندرگرن و هالوارسون^۲، ۲۰۰۸). وضعیت تدوین پایان‌نامه‌ها می‌تواند انعکاسی از میزان توجه مسئولین دانشگاه، استادان راهنما و دانشجویان به این واحد آموزشی-پژوهشی باشد که به صورت تدریجی در جهت‌دهی به فعالیت‌های علمی دانشگاه و کسب اعتبار علمی آن دخیل است (کوه‌بومی و همکاران، ۱۳۸۵). این در حالی است که فروش پایان‌نامه و برون‌سپاری آن در کشورهای مختلف و در ایران شایع شده است. باید توجه داشت که اتخاذ یک سیاست نادرست یا یک تعبیر نادرست از اسناد بالادستی کشور می‌تواند تبعات جبران‌ناپذیری داشته باشد. برای مثال، سیاست گسترش آموزش عالی، اگرچه گسترش امری معمول در بسیاری از کشورهای دنیاست، اما وضعیت در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه در این باره متفاوت است (البتیج^۳، ۲۰۱۶). بررسی روند آموزش عالی در ایران نشان می‌دهد از دهه ۸۰ گسترش آموزش عالی سیر صعودی داشته است و در سال ۱۳۹۰ از متوسط جهانی هم فراتر رفته (همتی، ۱۳۹۲). اما زمینه‌های لازم برای این گسترش کمی فراهم نیامده است. ضعف و کاستی‌های موجود در دستیابی به اقتصاد دانش‌بنیان موجب می‌شود که صنایع ایران توان بالایی در جذب و به‌کارگیری دانش‌آموختگان دانشگاهی و استفاده از دانش آن‌ها نداشته باشند و چون نیروی متخصص بر مبنای نیاز بازار پرورش نیافته است، صنایع خود را بی‌نیاز از دانشگاه می‌دانند و همگرایی لازم بین آن‌ها شکل نگرفته است که نه صنعت در امر پژوهش هزینه می‌کند. و نه دانشگاه به انجام دادن پژوهش‌های کاربردی و منطبق با نیاز صنعت تشویق می‌شود. دانشگاه‌ها برای تأمین کسری بودجه خود به ناچار به سمت برگزاری دوره‌های شبانه، غیرانتفاعی، پیام نور و ... روی آورده‌اند که خود زمینه را برای گسترش فساد بالقوه فراهم آورده است؛ معیارهای سنجش کیفیت دانشجویان انعطاف‌پذیرتر شده است و خروجی این دانشگاه‌ها

---

1. Hounsell
 2. Saks
 3. Lundgren & Halvarsson
 4. Altbach

مرغوبیت کمتری دارد، رواج مدرک‌گرایی، کمیت‌گرایی آموزش عالی و زوال کیفیت، بی‌انگیزگی دانشجویان، بیکاری دانش‌آموختگان، به هدر رفتن سرمایه‌گذاری‌های انجام شده برای نظام آموزش عالی، فشار کاری بیشتر بر استادان (قائدی و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۱۴۰)، شاید از دلایلی باشد که نتیجه آن جز برون‌سپاری پژوهش‌ها نیست.

اهمیت و ضرورت بررسی عوامل مؤثر بر برون‌سپاری در حوزه آموزش عالی پایان‌نامه‌ها / رساله‌ها از دو جنبه نظری و عملی می‌توان برشمرد از جنبه نظری اینکه هرگونه پژوهش در مورد علل وقوع فساد و به‌طور خاص، برون‌سپاری پایان‌نامه‌ها به‌عنوان یکی از مصادیق فساد دانشگاهی، منجر به موفق شدن اقدامات در جهت حذف و کاهش آن می‌شود و به لحاظ عملی ارائه راه‌کارهای کاهش یا مدیریت فساد آموزشی نیاز به شناخت دلایل و عوامل مؤثر بر آن دارد در این صورت راهکارها، قوانین و آیین‌نامه‌ها به‌درستی تدوین شده و قابل اجرا خواهند بود. از طرفی، با توجه به همه‌گیر شدن این نوع فساد آموزشی، و عدم وجود پژوهشی که دلایل این مسئله را از دید خود دانشجویان بررسی کرده باشد، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال است که عوامل مؤثر بر برون‌سپاری پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها با توجه به تجربه خود افراد کدامند؟

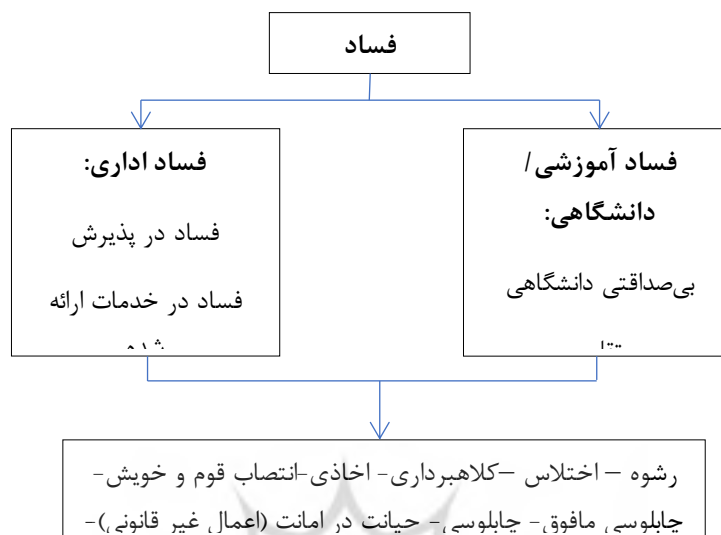
مبانی نظری پژوهش

فساد دانشگاهی و عوامل مؤثر بر آن

مطالعات نظری و کاربردی بسیاری درباره فساد به‌طور کلی و فساد دانشگاهی، به‌طور خاص انجام گرفته است که تعریف بانک جهانی یا شفافیت بین‌الملل از فساد را پذیرفته‌اند. بانک جهانی فساد را به‌عنوان «سوء استفاده از مناصب دولتی برای منافع شخصی» تعریف کرد (وی، ۱۹۹۹، ص ۲)، درحالی‌که شفافیت بین‌المللی (۲۰۱۸) آن را به‌عنوان «سوء استفاده از قدرت محول‌شده برای منافع خصوصی» تعریف کرد. ۱. این که فراتر از معناشناسی، این دو تعریف اساساً متفاوت هستند یا دو روی یک سکه متفاوت هستند، قابل بحث است. پرسش کنونی در گفتمان به این موضوع مربوط می‌شود که آیا تعریف بانک جهانی، به دلیل استفاده از واژه‌های منصب دولتی، در هر دو حوزه عمومی و خصوصی به‌طور کلی و عمومی و خصوصی قابل استفاده است یا خیر. به‌ویژه آموزش عالی از نظر دنیسوا-اشمیت (۲۰۱۸)، اگر آموزش به‌عنوان یک کالای عمومی در نظر گرفته شود، پس مفهوم بانک جهانی از

فساد برای آموزش عالی دولتی و خصوصی قابل استفاده است. با این حال، در مورد اینکه آیا آموزش (به طور خاص، آموزش عالی) یک کالای عمومی یا خصوصی است اتفاق نظر وجود ندارد. فراتر از این، هالاک و پواسون^۱ (۲۰۰۲) فساد در آموزش را این گونه تعریف کردند: «استفاده سیستماتیک از مناصب دولتی برای منافع خصوصی، که تأثیر آن بر در دسترس بودن و کیفیت کالاها و خدمات آموزشی، و در نتیجه، بر دسترسی، کیفیت یا برابری در آموزش شایان توجه است» (هالاک و پواسون، ۲۰۰۲، ص ۲۹). این تعریف، تعریف‌های بانک جهانی و شفافیت بین‌الملل را در برمی‌گیرد و همچنین، پیامدهای فساد را در مورد دسترسی، برابری و کیفیت برجسته می‌کند.

هالاک و پواسن (۲۰۰۷) در کتاب خود با عنوان *مدارس فاسد، دانشگاه‌های فاسد: چه می‌توان کرد؟* درباره سطوح رفتار فاسد آموزشگاهی کار کردند، اما تعریف بسیار گسترده‌تری را ارائه دادند. آن‌ها حوزه‌های اصلی فساد را که ناشی از مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی است، به ده دسته طبقه‌بندی و آن‌ها را به‌عنوان نواحی احتمالی رفتار فاسد معرفی کردند. ۱. امور مالی؛ ۲. تخصیص سهمیه خاص (یارانه و کمک هزینه‌های تحصیلی و سوبسیدها و...); ۳. ساخت و ساز، تعمیرات و نگهداری مدارس؛ ۴. توزیع تجهیزات، اثاثیه و مواد (شامل حمل و نقل، مدارس شبانه‌روزی، کتاب‌های درسی، سلف و وعده‌های غذایی مدرسه)؛ ۵. تألیف کتب مرجع و درسی؛ ۶. استخدام و انتصاب معلم و مدیر (انتقال و ارتقا)، پرداخت و آموزش؛ ۷. رفتار معلمان (سوء رفتار حرفه‌ای)؛ ۸. نظام‌های اطلاعاتی؛ ۹. امتحانات و دیپلم‌ها و دسترسی به دانشگاه‌ها؛ ۱۰. اعطای مجوز رسمی سازمان. سن ولیبا و بوهن^۲ (۲۰۱۵) چارچوبی برای فساد دانشگاهی ارائه دادند.

شکل ۱. فرایند فساد در آموزش عالی (سن‌ولیبیا و بوهم، ۲۰۱۵، ص ۸۱).

براساس مدل سن‌ولیبیا و بوهم (۲۰۱۵)، دو نوع فساد در آموزش عالی رخ می‌دهد: فساد اداری^۱ و فساد دانشگاهی^۲.

فساد اداری در آموزش عالی: مجموعه‌ای از قوانین و مقررات وجود دارد که چارچوبی را برای فعالیت‌های اداری مجاز در آموزش عالی تعیین می‌کند. هرگونه اقدام اداری که برخلاف قوانین و مقررات باشد که برای منافع شخصی طراحی شده باشد، از مصادیق فساد اداری در آموزش عالی تلقی می‌شود.

فساد دانشگاهی در آموزش عالی: به‌عنوان یک موضوع اخلاقی آموزش عالی که به‌طور فراینده‌ای شناخته شده است، فساد دانشگاهی از طریق نفوذ ناروا در تحقیقات، سرقت ادبی، نویسنده غیر واقعی مقالات دانشگاهی، پایان‌نامه‌های غیر واقعی و تقلبی، تقلب (بی‌صدقاتی دانشگاهی)، افشای اطلاعات در برمی‌گیرد و انجام می‌شود. برگه‌های امتحانی و سایر رفتارهای مشابه ممکن است در سطوح نهادی و سیستمی و همچنین در سطح فردی رخ دهد. در پژوهش حاضر فساد دانشگاهی مد نظر است و در این میان، واگذاری و برون‌سپاری پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها مد نظر است که مصداقی از فساد دانشگاهی است.

1. Administrative corruption
2. Academic corruption

پیشینه پژوهش

اگرچه فساد در آموزش و پرورش به‌طور عام و در آموزش عالی به‌طور خاص پدیده فراگیری است که نظام‌های آموزشی همواره با آن درگیر بوده و هزینه‌های هنگفتی را بابت آن پرداخت کرده‌اند که در خصوص میزان آن آمار دقیق و مشخصی وجود ندارد (مقتدری و ده‌مرده، ۱۳۹۱)، ولی مطالعات و پژوهش‌های مختلف در سراسر جهان حاکی از آن است که این پدیده مختص به یک رشته، یک دانشگاه یا یک کشور نیست و در تمام کشورها وجود دارد و در حال افزایش است و با پیشرفت فناوری‌های جدید به‌عنوان خطری شایع تلقی می‌شود که باید همه جوامع درباره آن به‌عنوان معضلی جدی مطالعه کنند. بنابراین، به دلیل اهمیت بحث فساد دانشگاهی، در داخل و خارج از کشور پژوهش‌های متعددی به این موضوع پرداخته‌اند. اما به موضوع برون‌سپاری پایان‌نامه‌ها فقط پژوهش‌های اندکی توجه کرده‌اند.

محمدیان شریف و همکاران (۱۳۹۹) پژوهشی با هدف شناسایی ریشه‌های فساد آکادمیک در آموزش عالی ابران، با رویکرد پژوهش کیفی و روش نظریه داده بنیاد مبتنی بر طرح نوظهور بود، انجام دادند. جامعه پژوهش شامل تمامی صاحب‌نظران آموزش عالی و اساتید دانشگاه‌ها بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند نظری ۵۱ نفر از آنها انتخاب شدند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که ریشه‌های فساد آکادمیک شامل ریشه‌های جامعه اساتید و دانشگاهیان (ریشه‌های مدیریتی) مانند، فقدان و ضعف شایسته‌سالاری نبود نظارت کافی بر عملکرد اساتید در کلاس درس (ریشه‌های فرهنگی) غلبه فرهنگ مدرک‌گرایی، عادی شدن کج‌رفتاری و فساد در دانشگاه، تغییر در نوع نگرش حاکمیت به مسئله علم و آکادمیک و مسئله دانش (ریشه‌های اجتماعی) نبود جامعه‌پذیری دانشجویان، شرایط بیرون از دانشگاه (و ریشه‌های سیاسی) مانند توده‌ای شدن آموزش عالی، سیاستگذاری‌های نادرست در دانشگاه، خصوصی‌سازی می‌باشد.

قائدی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی در پاسخ به این پرسش که چه دلایل، شرایط و زمینه‌هایی سبب ایجاد فساد دانشگاهی می‌شود؟ پژوهشی با روش داده‌بنیاد انجام دادند و با مصاحبه کیفی عمیق با ۲۲ نفر از دانشجویان دوره دکتری، اعضای هیئت علمی دپارتمان علوم اقتصادی و اداری و علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه‌های شهید بهشتی، تربیت مدرس و مازندران و همچنین، سیاستگذاران حوزه علم و فناوری در سال ۹۶-۱۳۹۵ نشان دادند تعدد نهادهای تصمیم‌گیرنده خط‌مشی علمی، تمرکزگرایی، توجه به کمیت به جای کیفیت،

قانون‌گریزی، تجاری شدن آموزش عالی، افزایش تقاضای جامعه برای آموزش عالی و مدرک‌گرایی از جمله علل اصلی بروز فساد دانشگاهی است. همچنین شرایط و زمینه‌های دیگری چون شکاف بین دانشگاه و صنعت، رویه‌های نادرست نظارت رسمی در دانشگاه‌ها و تنزل آموزش در بروز فساد دانشگاهی مؤثرند.

زمانی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با روش کمی به شناسایی و اولویت‌بندی علل مؤثر بر سرقت علمی پرداختند که یکی از مظاهر فساد آکادمیک است؛ آنها عواملی چون مدرک‌گرایی و توجه زیاد به نمره، عوامل فرهنگی و اجتماعی، نبود احساس خودکارآمدی در اجرای پژوهش، عوامل نگرشی، نبود سازوکار مناسب برای تشخیص و تنبیه سارقان علمی، آموزش‌های ناکافی قبل و بعد از ورود به دانشگاه، تشخیص ندادن سرقت علمی از سوی استادان، عامل فشار زمانی، وجود نداشتن ترس از تنبیه و مؤاخذه و فضاهای مجازی و اینترنتی را به عنوان عوامل اصلی اثرگذار دانستند که از بین اینها، مدرک‌گرایی در رتبه نخست قرار گرفت و مهم‌ترین عامل در ارتکاب پدیده سرقت علمی شناسایی شد. علی‌وردی‌نیا و صالح‌نژاد (۱۳۹۶) در پژوهشی پیمایشی درباره عوامل مؤثر بر اقدام به تقلب ۴۰۸ نفر از دانشجویان دختر و پسر دانشگاه ارومیه نشان دادند دو متغیر منافع تقلب و فرصت‌های انحرافی به عنوان عوامل مؤثر بر اقدام به تقلب تأیید شدند. همچنین، افزایش منافع حاصل از تقلب و نبود مواضع پیشگیرانه موجب گسترش تقلب در میان دانشگاهیان شده است. فضل‌اللهی (۱۳۹۱) عوامل فردی، فنی و تخصصی را مهم‌ترین عوامل بازدارنده مؤثر بر پژوهش‌های دانشجویان می‌داند که در رأس آن، ناآشنایی با روش‌های جستجو در فرایندهای مکانیزه جدید است. پس از آن عوامل انگیزشی با مهم‌ترین دغدغه یعنی علاقه دانشجویان به فعالیت‌های پژوهشی و به ترتیب نحوه ارائه خدمات پژوهشی، عوامل اداری، ساختاری و فرهنگی است. پس مهم‌ترین چالش بزرگ در مقابل پژوهش دانشجویی نحوه آموزش و پژوهش برآیند جستجو و افزایش انگیزه‌ها برای تولید علم است. نیک‌روز و همکاران (۱۳۹۱) عوامل بازدارنده اجرای طرح‌های تحقیقات دانشجویی را در حیطه موانع شخصی نداشتن مهارت کافی و دانش ناکافی از متدولوژی تحقیق شناسایی کردند که این موضوع می‌تواند ناشی از عدم تشکیل کارگاه‌های آموزشی راجع به تحقیق و اصول علمی اجرای آن برای دانشجویان باشد و در حیطه سازمانی نیز در دسترس نبودن نیروهای مشاوره‌ای ضعیف بودن نیروهای مشاوره‌ای، کمبود امکانات و تجهیزات و عدم ایجاد انگیزه از طرف مسئولین و اساتید، بیشترین موارد از موانع موجود را تشخیص دادند؛ بنابراین آموزش

به صورت کاربردی، به صورتی که دانشجو به طور واقعی درگیر فرایند تحقیق شود، مؤثر است. امیری و رزم جو (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی نظریات دانشجویان مقطع کارشناسی، در مورد سرقت ادبی و علل ارتکاب آن و میزان آگاهی و مطلع بودن آنان از سرقت ادبی، به عنوان مصداق فساد دانشگاهی با جمع آوری داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه ساختاری در مطالعه‌ای کیفی، پرداختند. در پژوهش آن‌ها، موارد ذیل عمده‌ترین علل ارتکاب سرقت ادبی، از منظر دانشجویان بودند: ناآگاهی و نداشتن اطلاعات کافی در مورد سرقت ادبی، مهارت محدود و ضعیف در نوشتن و تحقیق، فشار همکاران، فشار مضاعف برای چاپ مقالات با کیفیت بالا و سهولت.

اولاه خان^۱ و همکاران (۲۰۱۹) تأثیر مذهب و معنویت را بر صداقت علمی در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی در چهار مؤسسه آموزشی در پاکستان بررسی نمودند. نتایج نشان داد که مذهب و نه معنویت عامل تأثیرگذاری در نگرش به عدم صداقت علمی و عدم ارتکاب به فساد آموزشی است.

رضانی و ساعدی (۱۳۹۹) پژوهشی با عنوان «شناسایی عوامل مؤثر بر گرایش دانشجویان تحصیلات تکمیلی حسابداری و حسابرسی به برون‌سپاری پایان‌نامه‌ها» با روش پیمایشی انجام دادند. جامعه آماری این پژوهش شامل دانشجویان کارشناسی ارشد حسابداری و حسابرسی، اساتید رشته حسابداری و حسابرسی و پایان‌نامه‌نویسان بودند که ۱۰۷ نفر استاد، ۱۵۶ نفر دانشجو و ۲۶ نفر پایان‌نامه نویس به عنوان نمونه برآورد شد. نتایج نشان داد عدم سیاست‌گذاری مناسب وزارت علوم، دولت و مراجع قضایی، رویکرد تئوری هزینه-فایده، عدم همکاری و همیاری اساتید راهنما، نداشتن تخصص لازم و بی‌تفاوتی، وجود مراکز پایان‌نامه‌نویسی، ویژگی‌های شخصیتی دانشجو و عوامل اجتماعی و عدم توانایی و تخصص لازم و زمان‌بندی نامناسب دانشجویان در برون‌سپاری پایان‌نامه‌ها مؤثر هستند.

اسکلون و نیومن^۲ (۲۰۰۲) به عوامل اثرگذار نظیر ناآگاهی، نگرش‌های شخصی، در دسترس بودن منابع اینترنتی، نبودن صلاحیت و توانایی لازم برای انجام دادن کارهای علمی و پژوهشی، عامل فشار نظیر اخذ نمره، فشار زمانی و نبود قوانین مؤسسه‌ای و سازمانی در بروز و گسترش فساد دانشگاهی اشاره کرده‌اند.

لاو و سایمنز^۱ (۱۹۹۸) بر اساس مصاحبه‌های جامعی که با دانشجویان کارشناسی ارشد انجام دادند، دو عامل اصلی اثرگذار بر پدیده فساد علمی و آکادمیک را شناسایی کردند: عوامل تأثیرگذار بیرونی شامل عامل فشار (نمره، زمان موجود و در دسترس برای انجام دادن تکلیف مورد نظر) و توجه کم استادان به این پدیده؛ عوامل اثرگذار درونی شامل نگرش‌های شخصی، ناآگاهی، نبود خودکارآمدی و احساس ناشایستگی در انجام‌دادن کارهای علمی است.

متر^۲ (۲۰۲۲) به بررسی این موضوع پرداخت که چگونه استانداردهای بین‌المللی اعتباربخشی و تضمین کیفیت، یکپارچگی دانشگاهی را به‌عنوان عامل اصلی در تصمیم‌گیری در مورد اینکه آیا یک مؤسسه دانشگاهی باید معتبر باشد، و چه رتبه‌ای باید یک مؤسسه دانشگاهی در رقابت برای تعالی آموزشی کسب کند؟ مبارزه با دانشگاهی، به‌طور کلی شامل، علاوه بر تقلب و سرقت ادبی، رعایت استانداردهای حقوق بشر، حقوق کار، مسئولیت اجتماعی شرکت، اقدامات ضد فساد، حفاظت از محیط زیست، استفاده از رسانه‌های اجتماعی، حمایت از دانشجویان زیر سن قانونی، ضد افراط‌گرایی و افراط‌گرایی، اجتناب از تضاد منافع، حرفه‌ای بودن اساتید، قوانین رفتاری دانشجویان و آزمایش‌های انسانی. مؤسسات آکادمیک باید سیاست‌هایی را اتخاذ کنند که برای رسیدگی به این استانداردهای متنوع و سازگاری با تنوع و افزایش دسترسی به آموزش برای همه بدون تبعیض طراحی شده باشد. مؤسسات دانشگاهی نیز باید به‌شدت به بالاترین استانداردها در آموزش و پژوهش نیاز داشته باشند. این مقاله سیاست‌ها، قوانین، قوانین و مقررات متفاوتی را که توسط دانشگاه قطر به‌عنوان الگویی برای ایجاد صداقت دانشگاهی اتخاذ شده است، مورد بحث قرار داده است. مرور پیشینه پژوهش نشان می‌دهد اگرچه در حوزه فساد دانشگاهی پژوهش‌های متعددی انجام گرفته است، اما در مورد برون‌سپاری پایان‌نامه/رساله‌ها پژوهش‌اندکی در داخل و خارج از کشور انجام گرفته است، که این پژوهش‌های اندک نیز از دید صاحب‌نظران به بررسی علل برون‌سپاری پایان‌نامه‌ها پرداخته است که به روش کمی انجام گرفته‌اند و پژوهش حاضر اولین پژوهشی است که این موضوع را از دیدگاه دانشجویانی بررسی می‌کند که پایان‌نامه/رساله را برون‌سپاری کرده‌اند.

روش و ابزار

پژوهش حاضر با رویکرد پدیدارشناسی با روش تحقیق کیفی انجام شده است. روش پدیدارشناسی برای روشن‌سازی بیشتر پدیده‌هایی خاص به کار می‌رود (ادیب حاج باقری، پرویزی و صلصالی، ۱۳۹۴). در پژوهش‌های پدیدارشناسی دانشی هدف کشف برساخت ذهنی کنشگران است. به‌طور معمول در این روش، از شرکت‌کنندگان خواسته می‌شود درباره پدیده‌هایی که تجربه کرده‌اند، توضیح دهند. روش پدیدارشناسی می‌تواند تجربیات و تفسیرهای کنشگران از وقایع را روشن کند.

جامعه مورد مطالعه در پژوهش حاضر شامل همه فارغ‌التحصیلان مقطع ارشد یا دکتری رشته مدیریت (تمامی) گرایش‌ها بودند که پایان‌نامه / رساله خود را برای انجام به مؤسسات یا افرادی واگذار کرده بودند، شرط ورود افراد به مصاحبه این بود که تمامی پایان‌نامه یا رساله توسط شخص یا اشخاص دیگری نوشته شود. فارغ‌التحصیلانی که بخشی از پایان‌نامه را برون‌سپاری کرده‌اند، از جمله فصل چهارم و ... شامل جامعه مورد مطالعه نمی‌شدند. همچنین، شرط حضور در پژوهش، این بود که حداکثر یک سال از دفاع این افراد سپری شده باشد. همه فارغ‌التحصیلان طوری انتخاب شدند که همه مقاطع تحصیلی آنان مدیریت بوده باشد که بی‌تخصصی در رشته مدیریت منجر به واگذاری پایان‌نامه / رساله نشده باشد. به این منظور فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های غیرانتفاعی و دولتی قم، دانشگاه پیام نور تهران و دانشگاه تهران به دلیل در دسترس بودن انتخاب شدند. نمونه‌گیری در مرحله اول به صورت هدفمند و در مرحله دوم به روش در دسترس انجام گرفته است. به دلیل موضوع مورد پژوهش و حساسیت آن زمان زیادی برای متقاعد کردن مشارکت‌کنندگان و اطمینان دادن به آنها صرف شده است. نمونه‌گیری به این صورت بود که از طریق اشخاص یا مؤسسات پایان‌نامه‌نویسی، یا دوستان و آشنایان مشخص شد و به صورت هدفمند از میان آنان انتخاب انجام گرفت، در صورت موافقت او و امکان دسترسی، مشارکت‌کننده انتخاب شده و مورد مصاحبه قرار گرفت. انتخاب از میان فارغ‌التحصیلان مد نظر بود. چراکه حساسیت ارتباط با دانشجویان و امکان عدم مشارکت آنان بیشتر بود ضمن اینکه در برخی موارد دانشجویانی که پایان‌نامه / رساله را برون‌سپاری کرده بودند، امکان داشت منصرف شده و پژوهش را خودشان انجام دهند. معیار پایان نمونه‌گیری اشباع نظری داده‌ها بود. در مجموع، ۶ نفر دکتری و ۱۵ نفر کارشناسی ارشد مورد مصاحبه قرار گرفتند. ۱۴ نفر فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های غیردولتی و ۷ نفر فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های دولتی بودند. ۱۳ نفر از

مشارکت‌کنندگان در دوران دانشجویی به‌طور رسمی شاغل بودند و ۶ نفر هم مشغول فعالیت بودند، اما به‌طور رسمی شاغل نبودند. فقط دو نفر از فارغ‌التحصیلان ارشد در دوره دانشجویی شاغل نبودند. از زمان دفاع ۱۵ نفر از مشارکت‌کنندگان کمتر از شش ماه گذشته بود و بقیه شش ماه تا یک سال از فارغ‌التحصیلی آنان گذشته بود. ۱۷ نفر مدرک خود را دریافت کرده بودند، و فقط ۴ نفر هنوز مدرک را دریافت نکرده بودند.

ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه نیمه‌ساختاریافته عمیق است. مصاحبه‌ها به‌صورت تک‌نفری انجام گرفت و بین ۲۰ تا ۶۰ دقیقه به طول انجامید. برخی مصاحبه‌ها به‌صورت حضوری و برخی به‌صورت تلفنی یا از طریق شبکه‌های اجتماعی واتساپ و تلگرام انجام گرفت. قبل از انجام مصاحبه با مصاحبه‌شونده ارتباط برقرار شد و اطمینان داده شد که مشکلی برای او ایجاد نخواهد شد. در صورت اطمینان مشارکت‌کننده همکاری می‌کرد، در غیر این صورت فرد دیگری انتخاب می‌شد. پس از تشریح اهداف پژوهش و اطمینان از اینکه متن مصاحبه‌ها به‌صورت محرمانه تحلیل خواهد شد و نامی از مشارکت‌کننده در میان نخواهد بود، مصاحبه‌ها انجام گرفت. مصاحبه‌ها طوری انجام می‌گرفت که یک سؤال اصلی مطرح شده و در حین اجرای مصاحبه پرسش‌های بعدی شکل می‌گرفت. داده‌ها با روش کلایزی تحلیل شد. در پژوهش حاضر نمونه‌ها با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و با معیار اشباع نظری داده‌ها انتخاب شد. برای اطمینان از پایایی، پژوهشگر مصاحبه‌ها را مجدد با همکار پژوهشی و دو تن از صاحب‌نظران برای کدگذاری و تحلیل متن ۵ مصاحبه کمک گرفته شد و در نهایت نتیجه به اطلاع مشارکت‌کنندگان رسید و تأیید آنان دریافت شد.

برای تأییدروایی و دقت^۱ پژوهش، معتبر بودن^۲، اطمینان‌پذیری^۳ و قابلیت تأیید^۴، داده‌ها مورد بررسی قرار گرفتند. برای تضمین معتبر بودن، یافته‌های پژوهش به شرکت‌کنندگان ارائه شد و آنها نظرات خود را در مورد هماهنگی یافته‌ها با تجربه‌های خود اعلام کردند. پژوهشگر با حفظ مستندات در تمام مراحل پژوهش قابلیت تأیید پژوهش را تضمین کرد. با ارتباط درازمدت با داده‌ها و همچنین تلاش برای کسب نظرات دیگران در این زمینه از دیگر عامل‌های تضمین‌کننده قابلیت تأیید بودند.

---

1. Rigor
2. Credibility
3. Dependability
4. Confirmability

همچنین برای بررسی روایی نتایج شاخص‌های CVR¹، CVI² محاسبه شد. به این منظور کدهای شناسایی شده در قالب یک پرسشنامه در اختیار ۱۴ نفر از خبرگان آشنا به حوزه موضوعی پژوهش قرار گرفت. هر ۱۴ نفر از اعضای هیئت‌علمی با مدرک دکتری یا پسادکتری بودند که تا به حال حداقل ۲۰ پایان‌نامه/رساله را در گرایش‌های مختلف مدیریت راهنمایی کرده بودند. نتایج حاصل از این پرسشنامه‌ها تحلیل شد که دو شاخص مذکور محاسبه شد. شاخص CVR برای شاخص‌های به دست آمده از ۰/۶۶۶ تا یک به دست آمد و شاخص CVI از ۰/۸۳۳ تا ۱ متغیر بود. براساس مقیاس لاوشه^۳ (۱۹۷۵) مقادیر بالای ۰/۵۱ برای CVR در صورتی که تعداد مشارکت‌کنندگان برابر با ۱۴ نفر باشد، نشان از روایی مناسب کدهاست. براساس نظر دیویس^۴ (۱۹۹۲) مقادیر بالای ۰/۷ برای مقیاس CVI مناسب و مقادیر بالای ۰/۸ عالی است. براساس جدول ۱، دو شاخص یادشده برای کدها در محدوده مناسب قرار دارند.

جدول ۱. مقادیر CVR و CVI برای بررسی روایی مضامین

CVI	CVR	مضامین
۱	۱	ضعف در تحلیل داده‌ها
۰/۸۳۳	۰/۶۶۶	ضعف در سازماندهی داده‌ها
۰/۹۱۶	۰/۸۳۳	ناتوانی در انتخاب موضوع
۰/۹۱۶	۰/۸۳۳	ضعف در تدوین پروپوزال
۱	۱	تنبلی پژوهشی
۱	۱	تعطل‌ورزی
۰/۸۳۳	۰/۶۶۶	اضطراب پژوهش
۰/۸۳۳	۰/۶۶۶	خوداتکایی پایین
۱	۱	کمال‌گرایی منفی
۰/۹۱۶	۰/۸۳۳	آرامش روانی
۰/۸۳۳	۰/۶۶۶	صرفه‌جویی زمانی
۱	۱	حفظ سایر فرصت‌ها
۱	۱	مشوق‌های بیرونی
۰/۸۳۳	۰/۶۶۶	محدودیت زمانی
۰/۹۱۶	۰/۸۳۳	حمایت ناکافی اساتید

1. Content Validity Ratio
2. Content Validity Index
3. Lawshe
4. Davis

مضامین	CVR	CVI
شرایط شغلی	۰/۸۳۳	۰/۹۱۶
شرایط خانوادگی	۰/۶۶۶	۰/۸۳۳
در دسترس بودن مراکز پایان‌نام‌نویسی	۰/۸۳۳	۰/۹۱۶
مدرک‌گرایی	۰/۶۶۶	۰/۸۳۳
بی‌ارزشی کاربردی	۰/۸۳۳	۰/۹۱۶
بی‌ارزشی یادگیری	۱	۱
بی‌ارزشی علمی	۰/۸۳۳	۰/۹۱۶

از آنجا که محققان در پژوهش حاضر به دنبال آزمون نظریه یا فرضیه بر اساس پیشینه نبوده است، همچنین، با منطق استفهام به دنبال مفهوم‌پردازی یا فهم فرایند نبوده است، و از آنجا که چارچوب مشخصی برای کدگذاری‌های در نظر گرفته نشده است، روش تحلیل مضمون به کار گرفته شد. تحلیل مضمون روشی برای تعیین، تحلیل و بیان الگوهای (تم‌ها) موجود درون داده‌ها است. این روش در حداقل خود داده‌ها را سازماندهی و در قالب جزئیات توصیف می‌کند. اما می‌تواند از این فراتر رفته و جنبه‌های مختلف موضوع پژوهش را تفسیر کند. رویکردهای کیفی بسیار متنوع، پیچیده، و ظریف هستند و تحلیل مضمون باید به عنوان یک روش اساسی برای تحلیل کیفی در نظر گرفته شود (براون و کلارک، ۲۰۰۶: ۷۸).

فرایند انجام این پژوهش با توجه به روش پیشنهادی با توجه به روش آترید و استرلینگ (۲۰۰۱) در پنج مرحله مقدمه، آماده‌سازی، شناسایی و کدگذاری مفاهیم پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر و اعتبارسنجی انجام گرفت (آترید و استرلینگ، ۲۰۰۱). به این منظور، ابتدا متن مصاحبه حاصل از ۲۱ مصاحبه کدگذاری شد. برای اطمینان، بعد از هر مصاحبه بلافاصله نکات کلیدی ثبت شد و یادداشت‌برداری انجام گرفت. سپس، نکات مرتبط به صورت کد ثبت شد. چندین بار بازنویسی شد و از طریق همکاران پژوهشی، خبرگان و گاهاً مصاحبه‌شوندگان کدها بازبینی شد. کدها در فرایند رفت و برگشت کامل شد. نمونه‌ای از کدگذاری اولیه برای استخراج مفاهیم پایه در جدول ۲ درج شده است. سپس، مضامین پایه که همپوشانی داشت یا تکراری بود، حذف شد و مضامینی که می‌توانست در قالب یک مفهوم سازمان‌دهنده قرار گیرد، در قالب یک کد قرار گرفت و مفهومی به آن تعلق گرفت. سپس، ترکیب این مضامین پایه به شکل‌گیری مضمون فراگیر منجر شد.

جدول ۲. نمونه‌ای از نحوه کدگذاری اولیه مصاحبه‌ها برای استخراج مضامین پایه

مضامین پایه	متن مصاحبه
ناتوانی در تحلیل آماری	«هم تلاش می‌کردم در نهایت نمی‌توانستم تحلیل آماری درستی انجام دهم» (م.۳). هرچی
ضعف اتکا به خود	«اصلاً در همه کارها نمی‌تونم به خودم اتکا کنم. استاد راهنما هم تا حدی کمک می‌کنه... منم به خودم مطمئن نیستم» (م.۱۳).
بی‌ارزش بودن رساله در بازار کار	«رساله و کیفیت آن در مصاحبه‌ها و کار اهمیت زیادی ندارد...» (م.۷).

جدول ۲ که برای نمونه درج شده است، نشان می‌دهد پژوهشگر سعی کرده است مضامین اصلی هر یک از جملات معنادار مصاحبه‌شوندگان را استخراج کند. در ستون سمت راست جدول، متن مصاحبه و در ستون سمت چپ آن، عنوان کد اختصاص یافته به متن مورد نظر قرار گرفته است. مبنای نام‌گذاری یا برچسب‌زنی جملات مصاحبه‌شوندگان، انتخاب واژگانی متناسب با درون‌مایه جملات یا بیانات صریح مشارکت‌کنندگان بوده است. یادداشت‌هایی در ستون سمت چپ درج شده است که برداشت پژوهشگر از متن مصاحبه‌هاست و بلافاصله بعد از انجام مصاحبه درج شده است.

یافته‌های پژوهش

با تحلیل متن مصاحبه‌ها، در مجموع، ۵ مضمون فراگیر و ۲۲ مضمون سازمان‌دهنده شناسایی شد. این مضامین به شرح زیرند:

فقدان مهارت‌های پژوهشی

در این مضمون چهار زیرمضمون شامل ناتوانی در تحلیل داده‌ها، ناتوانی در سازمان‌دهی پژوهش، ناتوانی در انتخاب موضوع و ضعف در تنظیم پروپوزال جای می‌گیرد. **ضعف در تحلیل داده‌ها:** بخش مهمی از پژوهش برای رسیدن به نتایج، تجزیه و تحلیل داده‌هاست که یافته‌های پژوهش را شکل می‌دهد و بر این مبنا سؤال اصلی پژوهش پاسخ داده می‌شود. تعداد زیادی از مشارکت‌کنندگان به این ناتوانی اشاره کردند و یکی از دلایل واگذاری انجام پایان‌نامه/ رساله را این ضعف ابراز کردند. در این زمینه، یکی از دانشجویان دکتری بیان کرد «با اینکه مقطع ارشد را گذرانده‌ام و پایان‌نامه انجام داده‌ام، اما هنوز تحلیل داده‌ها را بلد نیستم روش‌های مختلفی برای تحلیل داده‌ها وجود دارد که امکان یادگیری همه آنان وجود ندارد». و دیگری در این زمینه بیان کرد: «تجربه دوستانم نشان داده که اگر

فصل تحلیل داده‌ها را به بیرون واگذار کنیم، معمولاً به کل کار اشکال می‌گیرند مگر کار خیلی کامل باشد. ترجیح می‌دهم کل کار را به بیرون واگذار کنم، وقتی بلد نیستم انجام بدم» (م.۵).

ضعف در سازمان‌دهی پژوهش: مشارکت‌کنندگان به این موضوع اشاره داشتند و بیان کردند «حالا کلی هم تلاش می‌کردم وقتی در نهایت نمی‌توانستم کل کار را جمع کنم بازم باید همین هزینه را می‌کردم کلی هم توضیح می‌دادم» (م.۸).

ناتوانی در انتخاب موضوع: انتخاب موضوع و شناخت مسئله به اذعان همه منابع روش تحقیق مرحله اول و مهم‌ترین مرحله پژوهش موفق است. ناتوانی در این مرحله بی‌علاقگی ایجاد می‌کند. در این زمینه یکی از مشارکت‌کنندگان بیان کرد: «شش ماه برای انتخاب موضوع سرچ زدم و کلی تلاش... آخرش به یکی از مؤسسات سپردم خیلی راحت یک موضوع به من ارائه دادن و استادم و دانشگاه پذیرفت بقیه رو سپردم به خود همان مؤسسه» (م.۱۱).

ناتوانی در تدوین پروپوزال: پروپوزال به‌عنوان طرح پیشنهادی نه‌تنها مسیر پژوهش را روشن می‌کند، بلکه توجیهی برای گروه آموزشی دانشگاه و اساتید راهنماست. ضعف در تدوین پروپوزال به‌عنوان عاملی که دانشجوی را از ادامه راه باز می‌دارد توسط مشارکت‌کنندگان بیان شد. در این زمینه یکی از مشارکت‌کنندگان بیان کرد: «با کلی دردسر موضوعم را انتخاب کردم و به تأیید استاد راهنما رسوندم. شش ماه طول کشید و پروپوزال من تأیید نشد یک تغییر می‌دادن داورها تا جایی که حتی برخی متغیرهای موضوع هم تغییر داده شد. دیگه کم آوردم سپردم به یکی برام کل کارم رو انجام بده. من دیگه توان ارائه پروپوزال درست را نداشتم» (م.۵).

ویژگی‌های شخصیتی

در این مضمون در مجموع، پنج مضمون سازمان‌دهنده شناسایی شد. که با توجه به متن مصاحبه‌ها به شرح زیر است:

تنبلی پژوهشی: برخی مشارکت‌کنندگان به تنبلی برای انجام پژوهش اشاره کردند و بیان کردند در برخی موارد تنبلی خود آنان باعث شده است، حوصله انجام کار پژوهشی را نداشته باشند. در این زمینه مشارکت‌کننده شماره ۵ بیان کرد: «من حوصله انجام پژوهش ندارم اصلاً در انجام کار پژوهشی و تحقیقاتی تنبلی می‌کنم. با این وضع اگر می‌خواستم کارم را خودم انجام بدم تا مدت‌ها تمام نمی‌شد» (م.۵).

تعلل‌ورزی: برخی مشارکت‌کنندگان به ویژگی تعلل‌ورزی و به تعویق انداختن همه امور اشاره داشتند. «برای من که همه کارامو عقب می‌انداختم و به نوعی در همه کارام تعلل دارم به نظرم انجام دادن رساله خیلی دور از ذهنه» (م.۹).

اضطراب پژوهش: اضطراب پژوهش حالتی است که فرد از انجام پژوهش ترس و اضطراب دارد و جرئت شروع کار پژوهشی را ندارد. «یک ترس و اضطرابی از تحقیق تو وجودم بود که اصلاً ناآرام بودم که آیا می‌تونم یا نه، سپردم بیرون که این اضطراب کم بشه» (م.۳).

خوداتکایی پایین: برخی مشارکت‌کنندگان به خوداتکایی پایین اشاره داشتند و احساس می‌کردند نمی‌توانند در انجام پژوهش به خود اتکا داشته باشند. در این زمینه یکی از مشارکت‌کنندگان بیان کرد: «اصلاً در همه کارها نمی‌تونم به خودم اتکا کنم. استاد راهنما هم تا حدی کمک می‌کنه... منم به خودم مطمئن نیستم» (م.۱۳).

کمال‌گرایی منفی: برخی مشارکت‌کنندگان به کمال‌گرایی و تمایل خود برای کامل بودن در همه چیز اشاره داشتند این کمال‌گرایی که مانع رشد و فعالیت درست خواهد شد، در اینجا به کمال‌گرایی منفی مفهوم یافت. در این زمینه یکی از شرکت‌کنندگان بیان کرد: «اینقدر دوست دارم کارم کامل و بی‌عیب باشه که حس می‌کنم از عهده اون برنمیام، باید یکی که متخصص تر هست برام انجام بده» (م.۱۴).

مزایای برون‌سپاری

در این مضمون تعداد چهار مضمون سازمان‌دهنده قرار دارد شامل: آرامش روانی، صرفه‌جویی زمان، و حفظ سایر فرصت‌ها.

آرامش روانی: بسیاری از مشارکت‌کنندگان به آرامش و کاهش استرسی اشاره می‌کردند که در واگذاری رساله/پایان‌نامه حاصل می‌شد. «بسیار استرس داشتم و واقعاً وقتی پایان‌نامه را واگذار کردم احساس آرامش کردم. به آرامشش می‌ارزد» (م.۷).

صرفه‌جویی زمانی: تعدادی از مصاحبه‌شوندگان به کمبود زمان در دسترس برای انجام پایان‌نامه/رساله اشاره کردند و واگذاری پژوهش را یک استراتژی برای صرفه‌جویی در زمان در دسترس است. بیشتر مشارکت‌کنندگانی که شاغل بودند به این مضمون سازمان‌دهنده اشاره کردند. «اگر می‌خواستم خودم انجام بدم قطعاً زمان کم می‌آورد، اینجوری کلی در زمان صرفه‌جویی کردم. اصلاً وقتشم نداشتم» (م.۱).

حفظ سایر فرصت‌ها: بسیاری از مشارکت‌کنندگان بیان کردند فرصت و انرژی که برای پایان‌نامه / رساله باید صرف کرد، باعث می‌شود شغل یا فرصت‌های دیگر را از دست داد. «من اگر می‌خواستم برای پایان‌نامه زمان بگذارم، باید شغلم رارها می‌کردم اصلاً کلی فرصت را از دست می‌دادم. ترجیح دادم پایان‌نامه را واگذار کنم برایم انجام بدهند» (م.۳).

عوامل موقعیتی - محیطی

بر اساس نتایج تحلیل متن مصاحبه‌ها، عوامل محیطی و موقعیتی شامل هفت مضمون سازمان‌دهنده شامل مشوق‌های بیرونی، در دسترس بودن، مسامحه‌کاری اساتید، محدودیت زمانی، شرایط شغلی، شرایط زندگی، مدرک‌گرایی.

مشوق‌های بیرونی: برخی مشارکت‌کنندگان به جو دوستان و تشویق آنان به‌عنوان عاملی برای برون‌سپاری پایان‌نامه اشاره کردند. «بیشتر دوستانم کارشون رو بیرون داده بودند اکثراً هم راضی بودند و من رو هم تشویق می‌کردند» (م.۴). یا در موردی دیگر بیان شد «همکلاسی‌ها منو تشویق می‌کردند که کارم رو بدم بیرون انجام بدن و می‌گفتن حماقته کارتون خودت انجام بدی» (م.۸).

در دسترس بودن مراکز پایان‌نامه‌نویسی: بسیاری از مشارکت‌کنندگان اعلام کردند به راحتی می‌توان با افراد و مؤسساتی که رساله، پایان‌نامه یا مقاله می‌نویسند، ارتباط گرفت و در دسترس هستند. «برای من دوره‌ای ایمیل می‌آمد کلی تبلیغ و .. به راحتی قابل دسترسی بودند، بنابراین، بدون زحمت می‌توانستم با قیمت مناسب و کیفیت خوب یکی را انتخاب کنم» (م.۵).

حمایت ناکافی اساتید: طبق بیان برخی مشارکت‌کنندگان به دلیل اینکه اساتید همراهی نمی‌کنند مجبورند انجام پروژه تحقیقاتی را به بیرون واگذار کنند. «اساتید کمک نمی‌کنند اصلاً خودشان گاهی توصیه می‌کنند که کارمون رو به بیرون واگذار کنیم. برای خود من پیش او مد» (م.۶).

محدودیت زمانی: محدودیت زمانی از دیگران عواملی بود که مشارکت‌کنندگان به آن اشاره کردند. البته در بیان آنان نوعی ناتوانی از انجام پژوهش در زمان مورد نظر هم مطرح بود. «من خیلی زمانم محدود بود دانشگاه هم برای افزایش ترم نیاز به دلیل داشت و باید جریمه هم می‌دادم خودم نمی‌تونستم تمام کنم به این راحتی» (م.۱).

شرایط شغلی: بیشتر مشارکت‌کنندگان اعلام کردند به دلیل شرایط شغلی و محدودیت زمانی ناشی از آن تمایل به برون‌سپاری پایان‌نامه / رساله داشته‌اند. «من و خیلی دوستانم

می‌خواستیم خودمون کارمون رو انجام بدیم اما واقعاً این کار رو اگر انجام می‌دادیم باید شغلمون رو از دست می‌دادیم که در شرایط بازار کاری الان اصلاً منطقی نبود» (م.۱).
 شرایط زندگی: برخی مشارکت‌کنندگان شرایط زندگی را عامل برون‌سپاری می‌دانستند. «شرایط زندگی من طوری بود که اصلاً امکان انجام کار را نداشتم خانواده من درگیری‌هایی داشتند که نمی‌تونستم روی کار پژوهشی تمرکز کنم» (م.۲).
 مدرک‌گرایی: یکی از عواملی که تقریباً تمامی مشارکت‌کنندگان به آن اشاره کردند، مدرک‌گرایی بود. مشارکت‌کنندگان مدرک‌گرایی در سطح جامعه، محل کار و .. را عامل برون‌سپاری می‌دانستند. «وقتی در محل کار و اجتماعی برایشان فقط مدرک مهم بود و خود رساله مهم نبود، چرا باید بیخودی زحمت می‌کشیدم» (م.۵).

ارزش پایین پایان‌نامه/رساله

بسیاری مشارکت‌کنندگان به ارزش پایین پایان‌نامه/رساله اشاره داشتند در این مضمون سه مضمون سازمان‌دهنده از متن مصاحبه‌ها استخراج شد.
 بی‌ارزشی کاربردی: مشارکت‌کنندگان به بی‌ارزشی پایان‌نامه در عمل اشاره کردند و بیان می‌کردند درصد پایینی از پایان‌نامه‌ها در عمل استفاده شده است. «مگر قرار نیست نتیجه کار ما گوشه کتابخانه‌ها خاک بخورد، چرا باید زمان بگذاریم» (م.۱).
 بی‌ارزشی یادگیری: مشارکت‌کنندگان به اهمیت و ارزش پایین یادگیری در جامعه اشاره داشتند و بیان کردند یادگیری حاصل از پایان‌نامه ارزشی برای ما ندارد. «پایان‌نامه‌ها ارزش کاربردی ندارند، می‌خواستم برای یادگیری خودم کار انجام بدم که چه ارزشی داشت این یادگیری برام» (م.۸).
 بی‌ارزشی علمی: پایان‌نامه و رساله از نظر مشارکت‌کنندگان فقط ارزش گذراندن واحد را دارد برای اخذ مدرک و پایان‌نامه/رساله ضعیف یا قوی در بسیاری موارد تفاوتی ندارد. «در نهایت در بیشتر مصاحبه‌ها فقط می‌پرسند پایان‌نامه عنوانش چی بوده یا به چه روشی خیلی اهمیت ندارد که چقدر قوی انجام شده و ... اینکه برایش زمان بگذاریم به نظرم خیلی مهم نیست» (م.۶).

جدول ۳. عوامل مؤثر بر برون‌سپاری پایان‌نامه/رساله حاصل تحلیل متن مصاحبه‌ها

مضمون فراگیر	مضمون سازمان‌دهنده
فقدان مهارت‌های پژوهشی	ضعف در تحلیل داده‌ها
	ضعف در سازماندهی داده‌ها
	ناتوانی در انتخاب موضوع

مضمون سازمان‌دهنده	مضمون فراگیر
ضعف در تدوین پروپوزال	
تنبلی پژوهشی تعلل‌ورزی اضطراب پژوهش خوداتکایی پایین کمال‌گرایی منفی	ویژگی‌های شخصیتی
آرامش روانی صرفه‌جویی زمانی حفظ سایر فرصت‌ها	مزایای برون‌سپاری
مشوق‌های بیرونی محدودیت زمانی حمایت ناکافی اساتید شرایط شغلی شرایط خانوادگی در دسترس بودن مراکز پایان‌نامهنویسی مدرک‌گرایی	عوامل موقعیتی - محیطی
بی‌ارزشی کاربردی بی‌ارزشی یادگیری بی‌ارزشی علمی	ارزش پایین پایان‌نامه

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر شناسایی عوامل مؤثر بر برون‌سپاری پایان‌نامه / رساله در فارغ‌التحصیلان تحصیلات تکمیلی بود که از این عوامل با تبیین دیدگاه‌ها و تجربه‌های فارغ‌التحصیلانی انجام گرفت که پایان‌نامه / رساله خود را واگذار کرده بودند. این پژوهش به روش پدیدارشناسی به دنبال به دست آوردن داده‌ها و یافته‌های واقعی بود. در نهایت، ۲۲ مضمون سازمان‌دهنده در قالب ۵ مضمون فراگیر شناسایی شد که به وضوح علل گرایش دانشجویان به واگذاری پایان‌نامه / رساله را نشان دادند. از نظر شرکت‌کنندگان مهم‌ترین عوامل گرایش به واگذاری پایان‌نامه / رساله مدرک‌گرایی، بی‌علمی و کاربردی پایان‌نامه / رساله، مسامحه‌کاری اساتید، در دسترس بودن و محدودیت زمانی بود که با توجه به تعداد تکرار این مضامین سازمان‌دهنده می‌توان به این یافته دست یافت.

همان‌طور که بیان شد هیچ پژوهشی تا کنون به روش پدیدارشناسی به این موضوع نپرداخته است. بنابراین، یافته‌ها به‌طور مستقیم قابل مقایسه نخواهد بود. اما با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر، ناکارآمدی پژوهشی با مضامین سازمان‌دهنده ناتوانی در تحلیل داده‌ها، ناتوانی در سازمان‌دهی پژوهش، ناتوانی در انتخاب موضوع و ضعف در تنظیم پروپوزال به‌عنوان عواملی شناسایی شد که دانشجو باور خود را در مورد توانایی انجام پژوهش پایین است و در کنار عوامل دیگر منجر به واگذاری انجام پایان‌نامه یا رساله خواهد شد. خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان میزان اعتماد آن‌ها به توانایی‌شان در انجام فعالیت‌های مختلف پژوهشی را نشان می‌دهد و موجب تمایل به پژوهش و پیگیری آن می‌شود (جاویدان، ۱۳۹۷). معمولاً دانشجویانی که تصور کنند قادر نیستند مراحل پژوهش را طی کنند، در صورتی که استاد راهنما به‌درستی راهنمایی نکند، به ناچار انجام پژوهش خود را به دیگری واگذار می‌کنند. این نتیجه با یافته‌های پژوهش‌های زمانی و همکاران (۱۳۹۲)، لاو و سایمنز (۱۹۸۸)، نیک‌روز و همکاران (۱۳۹۱)، و رضانی و ساعدی (۱۳۹۹) که نشان دادند نبود خودکارآمدی پژوهشی باعث دل‌سردی از پژوهش یا سرقت فساد دانشگاهی و پژوهشی می‌شود، همخوانی دارد.

بر اساس یافته‌ها، ویژگی‌های شخصیتی مضمون دیگری بود که با تحلیل متن مصاحبه‌ها به دست آمد. این ویژگی‌ها شامل تنبلی پژوهشی، تعلل‌ورزی، اضطراب پژوهش، خوداتکایی پایین، و کمال‌گرایی منفی است. این یافته با یافته‌های پژوهش‌های رضانی و ساعدی (۱۳۹۹)، فضل‌اللهی (۱۳۹۱)، اسکنون و نیومن (۲۰۰۲)، و محمدیان شریف و همکاران (۱۳۹۹) همخوانی دارد.

تعلل‌ورزی^۱ صفتی روان‌شناختی-شخصیتی است که در محیط‌های آموزشی میان یادگیرندگان بسیار شایع است و با پیامدهای زیانبار از جمله انصراف‌های دوره‌ای و واگذاری تکالیف به دیگران همراه است (مای^۲ و همکاران، ۲۰۱۵). دانشجویی که ویژگی تعلل‌ورزی دارد در همه امور کارها را به تعویق می‌اندازد. پایان‌نامه نیز مستثنا نیست. البته که پایان‌نامه با توجه به ابهام و سختی کار بیشتر ممکن است شامل تعلل‌ورزی شود.

تنبلی پژوهشی ویژگی دیگری بود که مشارکت‌کنندگان به آن اشاره کردند و اذعان داشتند در کارهای دیگر اگرچه تنبلی ندارند اما نوبت به کار پژوهشی که می‌رسد دچار بی‌حوصلگی می‌شوند.

1. Procrastination
2. My

اضطراب پژوهش یکی از انواع اضطراب‌ها در محیط‌های آموزشی و دانشگاهی، به‌ویژه در میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی است که می‌توان آن را احساس ترس و عدم اطمینان در رابطه با انجام پژوهش و خلق تولیدات علمی معتبر و تأثیرگذار تعریف کرد. به عبارت دیگر، هرگونه احساس ترس و پریشانی در طول فرایند تولید علم، از انتخاب موضوع تا انتشار آن در جوامع علمی و حتی پس از آن، بازخوردهایی را که از سوی جوامع علمی دریافت می‌شود، در برمی‌گیرد (حسینی و همکاران، ۱۳۹۵).

کمال‌گرایی یک ویژگی شخصیتی است که در تمام اشخاص با هر موقعیت و درجه‌ای وجود دارد (پوررضاییان، گلزاری و برجعلی، ۱۳۹۴). کمال‌گرایی دارای پیامد مثبت و منفی است. پیامد مثبت آن انگیزش و پیشرفت مثبت است و پیامد منفی آن استرس دائمی است. دانشجوی کمال‌گرا با قرار دادن معیارهای سخت‌گیرانه و دقیق برای عملکرد خود سعی در عالی بودن می‌کنند. این معیارها منجر می‌شود نگرانی در مورد نتایج، اشتباهات، قضاوت دیگران و ... افزایش یابد و دانشجو انجام رساله را به تعویق می‌اندازد تا شاید بتواند در شرایط بهتری با توجه به استانداردهای عالی خود عمل کند.

مزایای برون‌سپاری با مضامین سازمان‌دهنده آرامش روانی، صرفه‌جویی زمانی، و حفظ سایر فرصت‌ها که با نتایج پژوهش‌های امیری و رزم‌جو (۱۳۹۵)، اسکنلون و نیومن (۲۰۰۲)، و لاو و سایمنز (۱۹۹۸) همخوانی دارد. در تحلیل این یافته می‌توان گفت استرس ناشی از ناکارآمدی، ناتوانی، محدودیت زمانی و ... می‌تواند منجر شود که دانشجو برای ایجاد حس آرامش و مدیریت زمان، پایان‌نامه خود را برون‌سپاری می‌کنند. این یک استراتژی برای ایجاد آرامش روانی است. از طرفی، درصد بالایی از افرادی که پایان‌نامه را واگذار می‌کنند، شاغل هستند یا فرصت‌های پیشرفت دیگری دارند که در صورتی که زمان خود را برای پایان‌نامه صرف کنند، ممکن است آن فرصت‌ها را از دست بدهند.

مضمون دیگر عوامل موقعیتی - محیطی بود که شامل مضامین سازمان‌دهنده مشوق‌های بیرونی، محدودیت زمانی، حمایت ناکافی اساتید، شرایط شغلی، شرایط خانوادگی، در دسترس بودن مراکز پایان‌نامه‌نویسی، مدرک‌گرایی که بر برون‌سپاری پایان‌نامه‌ها تأثیرگذار بود. این یافته با یافته‌های پژوهش‌های محمدیان شریف و همکاران (۱۳۹۹)، قانیدی و همکاران (۱۳۹۷)، زمانی و همکاران (۱۳۹۲)، علی‌وردی‌نیا و صالح‌نژاد (۱۳۹۶)، و لاو و سایمنز (۱۹۹۸) همخوانی دارد که بیان کردند فساد دانشگاهی حاصل مدرک‌گرایی یا مشوق‌های بیرونی است.

رابطه میان استادان و دانشجویان، بسیار بااهمیت است و می‌تواند پیامدهای رفتاری، آموزشی و پژوهشی متعددی داشته باشد (حائری‌زاده و همکاران، ۱۳۸۹). استادان به‌ویژه استادان راهنما در پژوهش نقش محوری در ترغیب دانشجویان دکتری برای انجام رساله دارند. گاه حمایت‌های استاد حس کارآمدی در دانشجویان ایجاد می‌کند و افزایش ارتباطات دانشجویان با استادان بر متغیرهای تحصیلی و روان‌شناختی از قبیل میزان پیشرفت تحصیلی، احساس غرور و خودکارآمدی دانشجویان تأثیرگذار است، و این عامل منجر می‌شود دانشجویان کمتر تمایل به برون‌سپاری پایان‌نامه و رساله داشته باشند. از طرفی، وقتی دانشجویان به راحتی و با هزینه پایین بتوانند به مراکز و افرادی که پایان‌نامه می‌نویسند دسترسی داشته باشند، طبیعی است که محرکی برای این کار خواهد بود. در نهایت، مهم‌ترین عاملی که تقریباً همه مشارکت‌کنندگان به آن اشاره کردند، مدرک‌گرایی در سطح جامعه، سازمان‌ها و گاهی خانواده‌ها بوده است به‌طوری‌که ارزش یادگیری و عمل نادیده گرفته شده و کمرنگ می‌شود. در چنین شرایطی به هر وسیله‌ای دست یافتن به مدرک اهمیت می‌یابد. شرایط خانوادگی و شرایط شغلی زمان در دسترس، فرصت‌ها، استرس و اضطراب را رقم می‌زند و در تصمیم‌گیری برای برون‌سپاری پایان‌نامه مؤثر است.

مضمون نهایی که از تحلیل متن مصاحبه‌ها به دست آمد، ارزش پایین پایان‌نامه است که شامل بی‌ارزشی یادگیری، بی‌ارزشی علم، و بی‌ارزشی کاربردی پایان‌نامه است. این مضمون در هیچ‌یک از پژوهش‌های گذشته در مورد فساد آکادمیک به دست نیامده است. می‌توان گفت انسان‌ها وقتی ارزش چیزی را درک کنند، بیشتر تمایل به انجام آن را دارند. وقتی یادگیری حاصل از انجام پایان‌نامه برای دانشجو بی‌ارزش باشد و ارزش علم در جامعه پایین باشد، تمایل به انجام پژوهش و پایان‌نامه کاهش می‌یابد و با در دسترس بودن مراکز پایان‌نامه‌نویسی، و تشویق دوستان، نوشتن پایان‌نامه را واگذار می‌کنند.

با توجه به اینکه فقدان مهارت‌های پژوهشی به‌عنوان عاملی برای برون‌سپاری پایان‌نامه‌ها شناسایی شد، برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های تحلیل داده‌ها و سازماندهی پایان‌نامه‌ها برگزار شود. همچنین، نمونه‌هایی از پایان‌نامه‌های برتر که به روش درست سازمان‌دهی شده‌اند، در اختیار دانشجویان قرار گیرد. اساتید راهنما در مرحله تعیین موضوع و نوشتن پروپوزال، با دانشجویان به‌ویژه دانشجویان کارشناسی ارشد، که تجربه اول پایان‌نامه‌نویسی را دارند، همراهی بیشتری داشته باشند.

در دسته مضامین عوامل موقعیتی، با توجه به نتایج پژوهش و با توجه به اینکه یکی از عوامل مهم در برون‌سپاری پایان‌نامه، مدرک‌گرایی شناسایی شد، بی‌توجهی به مدرک و توجه به مهارت‌ها و توانمندی‌های حاصل از پایان‌نامه‌نویسی در ورود به مقاطع بالاتر تحصیلی یا مؤسسات و سازمان‌های مرتبط مد نظر قرار گیرد. ایجاد مقررات بازدارنده برای فعالیت آزاد مراکز پایان‌نامه‌نویسی بسیار مهم و اساسی است. سازوکارهایی باید فراهم شود که این مراکز به راحتی فعالیت نداشته باشند و جریمه‌های مناسب و بازدارنده برای دانشجویانی که پایان‌نامه را واگذار کرده‌اند و افراد یا مؤسساتی که پایان‌نامه‌نویسی می‌کنند در نظر گرفته شده و ضمانت اجرایی برای آن لحاظ شود.

با توجه به اینکه عوامل شخصیتی از جمله اضطراب پژوهش، تعلل‌ورزی، کمال‌گرایی، خوداتکایی پایین و ... می‌تواند در تمایل به برون‌سپاری پایان‌نامه / رساله مؤثر باشد، نقش مشاورین و اساتید راهنما در ایجاد آرامش و راهنمایی روانی و رفتاری دانشجویان و اطمینان‌بخشی به آنان حائز اهمیت است. شرکت دانشجویان در جلسات دفاع سایر دانشجویان باعث کاهش اضطراب خواهد شد. قوانین و مقررات و جریمه‌های تقدی و غیر تقدی از سوی دانشگاه باعث کاهش تعلل دانشجویان در انجام رساله خواهد شد. همچنین، پیشنهاد می‌شود اساتید کارآمد و متعهد شناسایی شوند و دوره‌های آموزشی مناسب برای راهنمایی و مشاوره پایان‌نامه مورد نیاز برای اساتید در نظر گرفته شود. همچنین، نظارت صحیح برای عملکرد اساتید در راهنمایی و مشاوره پایان‌نامه‌ها در نظر گرفته شود. با برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی پایان‌نامه‌نویسی به‌طور عملی، اضطراب پژوهش و ناکارآمدی آن را کاهش داد. همچنین، پیشنهاد می‌شود، آیین‌نامه‌های آموزشی و پایان‌نامه‌نویسی به صورتی اصلاح شود، که در موارد خاص فرصت مناسب برای انجام پایان‌نامه به دانشجویان بدون دریافت جریمه تقدی و غیر تقدی به دانشجویان تعلق گیرد. با فرهنگ‌سازی و معرفی پایان‌نامه‌های برتر ارزش علم و یادگیری پررنگ شده و با ابزار نمره تفاوت پایان‌نامه برتر و پایان‌نامه‌هایی که برون‌سپاری شده‌اند، نشان داده شود. در نهایت، پیشنهاد می‌شود رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها کاربردمحور باشند و در ارتباط صنعت و دانشگاه و ادارات اجرایی و دانشگاهیان موضوعات کاربردی مورد پژوهش قرار گیرد تا انگیزه انجام پژوهش افزایش یابد.

به‌زعم مشارکت‌کنندگان، پایان‌نامه‌ها ارزش کاربردی و ارزش علمی ندارد. به‌کارگیری نتایج پایان‌نامه‌ها توسط سازمان‌ها، نهادها و ... همچنین، انتخاب کاربردی موضوعات متناسب با مسائل روز و مبتلابه، به کاربردی بودن نتایج و ایجاد انگیزه پایان‌نامه‌نویسی کمک می‌کند.

معرفی پایان‌نامه‌های برتر و تعلق امتیاز به پایان‌نامه‌هایی که موضوعات بدیع دارند و از نظر عملی ارزش داشته، در مصاحبه‌های تحصیلی و شغلی می‌تواند در جهت کاهش این عامل تأثیرگذار باشد.

پژوهش حاضر مانند هر پژوهش دیگری با محدودیت‌هایی مواجه بود. متغیر منفی برون‌سپاری پایان‌نامه همکاری مشارکت‌کنندگان و متقاعد کردن آنان را با مشکل مواجه کرده بود. ضمن اینکه به دلیل اینکه این پژوهش به روش پدیدارشناسی انجام گرفت و مشارکت‌کنندگان دلایل انجام یک رفتار منفی از نظر قانونی و عرف را بیان می‌کردند، احتمال ارائه اطلاعات با ملاحظات خاص وجود داشت. محدودیت محقق برای مصاحبه با فارغ‌التحصیلان رشته مدیریت و در دانشگاه‌های خاص، محدودیت دیگر مطالعه بود. برای پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود علل برون‌سپاری سایر پژوهش‌های علمی از دید سایر دانشگاهیان شامل اساتید و ... بررسی شود. همچنین، پیشنهاد می‌شود این معضل در سایر رشته‌های دانشگاهی بررسی شود. در نهایت، پیشنهاد می‌شود مطالعه‌ای در بازارهای غیرمجاز اما فعال و آشکار و نحوه فعالیت و آزادی عمل آنان انجام گیرد.

منابع

- ادیب حاج باقری، محسن، پرویزی، سرور، و صلصالی، مهوش (۱۳۹۴). روش‌های پژوهش کیفی. تهران: بشری.
- رمضانی، سجاد، و ساعدی، رحمان (۱۳۹۹). شناسایی عوامل مؤثر بر گرایش دانشجویان تحصیلات تکمیلی حسابداری و حسابرسی به برون‌سپاری پایان‌نامه‌ها. *حسابداری مالی*، ۱۲(۴۸)، ۱۵۱-۱۲۶.
- فضل‌الهی، سیف‌اله (۱۳۹۱). عوامل بازدارنده مؤثر بر پژوهش‌های دانشجویی. *اسلام و پژوهش‌های تربیتی*، ۴(۱)، ۱۶۵-۱۸۴.
- زمانی، بی‌بی‌عشرت، سید امین عظیمی، سید امین، و سلیمانی، نسیم (۱۳۹۲). شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر سرقت علمی دانشجویان دانشگاه اصفهان، **پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی**، ۱۹(۱)، ۹۱-۱۱۰.
- عباسی، آیدین، فرزانه، فرزانه، و زائر، بهنام (۱۳۹۳). عوامل فردی و انواع سوء رفتارهای علمی. مدیریت ارتباطات در رسانه‌های ورزشی، ۲(۲)، ۲۹-۲۱.
- محمدیان شریف، کویستان، سلیمی، جمال، عزیزی، نعمت‌الله، و محمدی، شیرکوه (۱۳۹۹). ریشه‌های ساختاری وقوع فساد آکادمیک در آموزش عالی ایران. *علوم تربیتی*، ۲۲(۶)، ۱۵۹-۱۸۲.
- علی‌وردی‌نیا، علی‌اکبر، و صالح‌نژاد، صالح (۱۳۹۶). بررسی عوامل مؤثر در اقدام به تقلب دانشجویان، *اخلاق در علوم و فناوری*، ۸(۱)، ۸۵-۹۳.
- قائدی، مریم، مدهوشی، مهرداد، رازقی، نادر، و صفایی قادی‌کلایی، عبدالحمید (۱۳۹۷). علل و زمینه‌های فساد دانشگاهی و پیامدهای ناشی از آن. *پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی*، ۲۴(۱)، ۱۳۵-۱۱۳.
- کوهبومی، ژاله، عزیزی، فریدون، ولایی، ناصر، رضایی، منصور، مهربان، بهمن، و کهریزی و مهوش (۱۳۸۵). وضعیت شاخص‌های روش تحقیق در پایان‌نامه‌های دکترای علوم پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه. *مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه*، ۲۱(۲)، ۱۷۷-۱۸۶.
- مقتدری، علی، و دهمرده، مریم (۱۳۹۱). تقلب و سوء رفتار در پژوهش‌های پزشکی. *تحقیقات علوم پزشکی زاهدان (طیب شرق)*، ۱۴(۱)، ۱-۷.
- همتی، رضا (۱۳۹۲). توده‌ای شدن آموزش عالی و زندگی دانشگاهی در ایران: تأملی در تجربیات زیستی دانشجویان. *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۲(۵)، ۱۲۷-۱۵۶.
- Altbach, P. (2016). *Global perspectives on higher education*. Baltimore: John Hopkins University Press
- Barnett, R., & Napoli, R. D. (2008). *Changing identities in higher education: Voicing perspectives*. Routledge.
- Chapman, D. W., & Lindner, S. (2016). Degrees of integrity: The threat of corruption in higher education. *Higher Education*, 41, 247-268.
- Chapman, D. W., & Lindner, S. (2016). Degrees of integrity: The threat of corruption in higher education. *Higher Education*, 41, 247-268.
- Chen, S., & Macfarlane, B. (2015). Academic integrity in China. *Handbook of Academic Integrity*, 99-105.

- Denisova-Schmidt, E. (2018). Corruption, the lack of academic integrity and other ethical issues in higher education: What can be done within the Bologna process? In A. Curaj, L. Deca, & R. Pricopie (Eds.) *European higher education area: The impact of past and future policies* (pp.61–75). Cham, Switzerland: Springer.
- Denisova-Schmidt, E., Huber, M., & Leontyeva, E. (2016). On the development of students' attitudes towards corruption and cheating in Russian universities. *European Journal of Higher Education*, 6(2), 128-143.
- Hallak, J., & Poisson, M. (2002). *Ethics and corruption in education*. Paris, France: International Institute for Educational Planning.
- Hallak, J., & Poisson, M. (2007). *Corrupt schools, corrupt universities: What can be done?*. Paris: International Institute for Educational Planning.
- Hounsell, D. (2007). *Contrasting Conception of Essay – Writing. The experience of learning*. Edinburgh: Scottish Academic Press.
- Jain, A. K. (2001). Controlling power and politics. In A. K. Jain (Ed.), *The political economy of corruption*. London: Routledge, Taylor & Francis (pp. 3-10).
- Love, P.G., & Simmons, J. (1998). Factors influencing cheating and plagiarism among graduate students in a college of education. *College Student Journal*, 32(4), 1-8.
- Scanlon, P.M., & Neumann, D.R. (2002). Internet plagiarism among college students. *College Student Development*, 43(3), 374-385.
- Lundgren, S., & L. Halvarsson. (2008). Students' expectations, concerns and comprehensions when writing theses as part of their nursing education. *Health and Care Science*, 3(12), 12-19.
- Mattar, M.Y. (2022). Combating academic corruption and enhancing academic integrity through international accreditation standards: the model of Qatar university. *Academic Ethics*, 20, 119-146.
- Mohamedbhai, G. (2016). The scourge of fraud and corruption in higher education. *International Higher Education*, 84, 12–14.
- Mohamedbhai, G. (2017). Corruption in higher education: An overview. *IAU Horizons*, 22, 23–24.
- My, M., Rebetez, L., Rochat, L., & Linden, M. Van Der. (2015). Cognitive, emotional, and motivational factors related to procrastination: A cluster analytic approach. *Personality and Individual Differences*, 76, 1–6.
- Nature (2009). Plagiarism scandal grows in Iran. *Nature* 462, 704-705, Retrieved from <https://www.nature.com/news/2009/091209/full/462704a.html>.
- Osipian, A. (2009). Corruption and reform in higher education in Ukraine. *Canadian & International Education Journal*, 38(2), 104-122.
- Osipian, A. L. (2008). Corruption in higher education: Does it differ across the nations and why?. *Research in Comparative and International Education*, 3, 342–365.
- Osipian, A. L. (2012). Education corruption, reform, and growth: Case of post-soviet Russia. *Journal of Eurasian Studies*, 3(1), 20-29.
- Saks, A. M. (2006). Antecedents and consequences of employee engagement. *Managerial Psychology*, 21(2), 600-619.
- Seniwoliba, J. A., & Boahene, B. E. (2015). Manifestation of corruption in higher education: the role of the University administrator. *Research Journal of Educational Studies and Review*, 1(3), 78-88.
- Transparency International. (2018). *FAQS on corruption*. Retrieved from https://www.transparency.org/whoweare/organisation/faqs_on_corruption/2
- van't Land, J. (2017). *Corruption in higher education*. IAU Horizons.

- Wei, S. J. (1999). *Corruption in economic development: Beneficial grease, minor annoyance, or major obstacle?* Washington, DC: World Bank.
- World Bank (1997). *Helping Countries Combat Corruption: The Role of the World Bank* (Washington, DC: World Bank Group) World Bank Independent Evaluation Group, 2006. *Engaging with fragile states: An IEG review of World Bank support to low-income countries under stress*. Washington, DC: The World Bank. <http://www.worldbank.org/ieg>

